

**OSVRT NA DVOJBU OKO
NAZIVA JEDNOGA NASELJA
Trebinja ili Trebimlja**

Trebimlja, odnosno Trebinja, u općini Ravno vjerojatno odavno postoji kao naseljeno mjesto. Brojne gomile (tumuli), uzvišenja s nazivom "gradina", razni toponimi, kao i usmena predaja nesumnjivo dokazuju da je ovdje odavno postojao organizirani život. Ilirske i rimske naseobine jesu živi svjedoci takvih tvrdnji. Jedna od njih jest i lokalitet Grude na kojem su obitavali ljudi u rimsko doba i na kojem je pokopan i njihov prvi građanin Aplije Publije Plas, dekurion municipija Diluntum. Nadgrobna stela s njegovoga počivališta prenesena je u Zavičajni muzej u Trebinje.

U povijesnim izvorima, kako navodi dr. don Ivica Puljić u časopisu *Humski zbornik*, br. 1, str. 42, spominje se 1300. god. ime ovoga naselja u obliku Trebigna. Tada je, naime, spomenut "neki Croatinus de *Trebigna*" (Hrvat iz Trebinje). Podatak možda ukazuje na pravi naziv sela iz najstarijega vremena, ali bi mogao biti i dvojbena s obzirom na sinonimiju s nazivom Trebinje (Trebigne). Moglo bi se, naime, protumačiti da je spomenuti Hrvat iz Trebinja.

Drugi podatak, koji navodi Mihajlo Dinić u svojoj knjizi *Humska i trebinjska vlastela* (str. 83), ide u prilog tvrdnji da je pravi naziv ovoga naselja Trebimlja. Naime, spomenuti autor navodi da je "1372. godine neki Branko Primilović sa svojim ljudima oteo med i vosak u selu *Trebimiglia* (Trebimlja)".

Zašto Trebimlja ili kako neki tvrde Trebinja?

Usmena predaja spominje kraljicu Trebiju, koja je, navodno, stolovala ovdje, pa se selo nazvalo po njezinom imenu. Druga verzija usmene predaje kaže da su Tatari prilikom osvajanja Trebinja protjerali stanovništvo i jedan dio se sklonio upravo ovdje, pa su i naselju dali ime po ranijem prebivalištu.

Naziv bi trebalo, prema nekima, tražiti u značenju staroslavenskoga glagola *trebsti* što znači trijebiti, čistiti, krčiti, pa nije isključeno da je u svakodnevnoj aktivnosti na stvaranju posjeda, nastala kovanica “trebsti milju” (*trebimiglia*), što će reći: očistiti ili iskrčiti milju prostora za život. Ovo tim prije što ravničarski predio, označen imenom Trebimlja, zauzima upravo oko jednu milju dužine.

Možda je značajno spomenuti da istu osnovu *treb* imamo u nazivima više mjesta, kao što su: Trebinje, Trebnje, Trebijovi, Trebjesa, Trijebanj i sl. Držim da je u svakodnevnoj komunikaciji tražen (i nađen) izričaj lakši za izgovor, pa je od Trebimlje nastalo Trebina. Nije isključeno da je i sličnost s Trebinjem (gradom) smetala, pa je zbog toga u službenoj uporabi korišten naziv Trebimlja kao izvorniji. U tom je naročito bila dosljedna administracija Austro-Ugarske Monarhije, kao i svi kasniji vladajući sustavi sve do 1991. god., kada se, ne znam zbog čega, uvodi naziv Trebinja, koji se u crkvenoj administraciji prakticirao od 1745. god., tj. od osnutka župe Trebinja koja je sljednica ranije župe Popovo.

Indikativno je da je fra Blaž iz Graca, u svom izvješću 1624. god., naveo ime župe kao *Trebingla*. Slično se ponaša i trebinjski biskup Mihajlo Restić 1639. god. kada župu naziva *Trebimgna*. Je li to nesnalaženje u ortografiji ili nastojanje da se istakne razlika između župe *Trebinje* i župe *Trèbinja*.

Moglo bi se pretpostaviti da je naziv Trebinja, u smislu prednjega navoda, nastao možda i pogrješnim prevođenjem s latinskog: “Trebigna u Trebinja” ili ipak obratno, jer svakako je bilo teško prevesti oblik Trebimlja, pa se i zbog toga prvi i lakši oblik udomaćio i više koristio, izuzev nekih izuzetaka i u crkvenoj administraciji između Ordinarijata i Župnoga ured sve do danas. Zbog toga je valjda i službeni naziv župe *Trebinja*. No, možda i nije nevažno spomenuti da se obično institucije nazivaju po mjestu gdje su locirane, a ne obratno.

Da li je ovo izvorni oblik? Možda. Naime, naselje je smješteno između tri velika brda: Gradine, Crkvine i Igra, koja u toponimskom značenju imaju i povijesnu notu, pa je možda i to mogao biti razlog nastanku ovakvoga naziva sela. Možda je stvorena nekakva konstrukcija od tri riječi: TRE (tri), BIG (veliki), MONTANA (brdo). U daljem značenju “naselje između tri velika brda”. Kako se vidi sve ove pretpostavke mogle bi imati opravdanje, a koja je bila odlučujuća teško je reći. Jezikoslovci bi, vjerojatno, našli sličnost značenja i u nekim drugim nazivima ovakvoga oblika, kao što su: Rotimlja, Radimlja, Velimlje i sl., jer možda asociraju na oznaku strukture tla ili možda položaja lokaliteta.

U proučavanju ove problematike u monografiji *Župa Trebinja (Trebimlja)* naveo sam slične podatke kao i tvrdnju da je oblik TREBIMLJA češće

korišten, ali i to da nije, kako neki misle, nametnut, nego je više nastao kao izvorni oblik i praktičniji za uporabu upravo zbog velike sličnosti (skoro istovjetnosti) s nazivom Trebinje. To je vidljivo u mnogim primjerima gdje je sinonimiju vrlo teško razlikovati izuzev po akcentu. Najočiti su primjeri u kosim padežima ili pridjevima npr. "trebinjski župnik, trebinjska crkva, trebinjska djeca i sl."

Možda su upravo zbog toga i neki župnici (Zovko stalno, a Raguž, Majić i Pandžić povremeno) upotrebljavali naziv župe Trebimlja. Ali, ne samo oni, nego i Biskupski ordinarijat kada je htio istaknuti razliku između Trebinje i Trebinja, a što je uočljivo naročito kod biskupâ Mišića i Buconjića. Istodobno i Okružna oblast Mostar 1902. god. obavještavajući Ordinarijat navodi: "...da je župni stan u Trebimlji zgotovljen" (*Svjedoci vjere i rodoljublja*, str. 396). I u novije vrijeme imamo sličnih slučajeva. Tako je list *Crkva na kamenu* u pojedinim brojevima rabio naziv Trebimlja. Kao primjer navodim dvobroj za listopad i studeni 1999., u kojem je objavljen članak s naslovom: "Sveti Rok uvijek zove u Trebimlju." U nizu primjera spomenut ću i autora knjige *Povijest ustanka u Hercegovini i boj kod Stoca* Nikolu Buconjića koji stalno upotrebljava naziv župa Trebimlja.

Dakle, zaključak bi bio: Državne institucije su stalno upotrebljavale naziv TREBIMLJA, ali su i crkvene, bar neki njezini predstavnici, taj naziv koristili u pojedinim prilikama, ito kad je trebalo naglasiti razliku između župe Trčbinje i župe Trebinja.

Što me ponukalo da, poslije objavljivanja monografije *Župa Trebinja (Trebimlja)*, izdanje 1999. god., te ranije nekih priloga u *Crkvi na kamenu*, ponovno oživljam ovu temu? Prije izvjesnog vremena pošao sam u MUP zamijeniti osobnu iskaznicu, jer mi je važnost ranije istekla. Djelatnica na šalteru je pogledala moje dokumente, a onda mi se obratila riječima: "Gosparu, ovdje nešto ne štima!" Pitala me kako mi je pravo ime Djuro ili Đuro. Uzalud sam je uvjeravao da je to isto ime samo pisano na različitim strojevima. Konačno je popustila, vjerujem, više zbog mojih poodmaklih godina. Tada sam se, ne prvi put, zapitao: Na kakve bi sve teškoće mogli naići stanovnici moga sela, jer im u svim ranijim dokumentima piše da su rođeni u selu Trebimlji, a u ovim izdatim poslije 1991. god. da su rođeni u Trebinji. Jesu li to dva sela (a kako se čovjek može roditi u dva sela istovremeno), ili su to dva imena za jedno isto selo. Svaki čovjek ima ime (*nomen est omen*), a neki imaju i dva imena, ali oba moraju biti upisana u službenu dokumentaciju. Naseljena mjesta imaju samo jedno ime kako bi se izbjegla lutanja i nesnalazljivost u pronalaženju njihove lokacije.

Sjećam se da je i grad Trebnje u Sloveniji, poslije niza neugodnosti zbog sličnosti s Trebinjem, promijenio ime u Trebnje na Dolenjskem.

Ne inzistiram na prihvaćanju bilo koje inačice, ali mi se čini da ovaj dualizam ne koristi nikome. Dapače stvara zbrku. Ipak bi bilo nelogično zanemariti povijesne izvore, a posebno raniju praksu svih državnih struktura od Turske, Austro-Ugarske, Kraljevine Jugoslavije, Nezavisne Države Hrvatske, SFRJ koje su u svim administrativnim formama (matične, sudske, porezne i zemljišne knjige) upotrebljavale naziv TREBIMLJA.

I na kraju, o ovoj dvojbi pisao sam u dvije monografije: *Župa Trebinja (Trebimlja)*, 1999. god. i *MORAŠNICA - slika jednog vremena*, 2008. god. Pismeno sam se obraćao Općini Ravno i Hercegovačko-neretvanskoj županiji, od kojih nisam dobio nikakav odgovor. O tome sam pisao i u tisku. Možda nije ipak uzalud!

Apsurd ovakve dvojbe najbolje je ilustriran cestovnim oznakama na putu Dubrovnik - Čepikuće, gdje ispred naselja Mravinca stoji tabla s oznakom skretanja u **Trebimlju**, a na onoj u selo stoji naziv **Trebinja** (vidi fotografije!).

Treba li ovome komentar ili pak zaključak: Ako je latinska poslovice: *Nomen est omen* točna, zašto ne bi bilo i: *Omen est nomen*, ili možda: *Per omen est nomen* (Po znaku do imena).

Sl. 1. Cestovna oznaka na putu Dubrovnik - Čepikuće.

Sl. 2. Cestovna oznaka na ulazu u selo.